

A TŰZVÉDELEM RÖVID TÖRTÉNETE

Emberi tulajdonság, hogy önkéntelenül is tartózkodva és egyben kíváncsian közelítünk a tűzhez. A tűz nemcsak az ember „barátja”, hanem egyben egyik legerősebb „ellensége” is. Olyan ellenfél, amelytől ősidők óta tart az ember. Talán túlzó kijelentés, hogy az ősember is foglalkozott már tűzvédelemmel, de a régészeti feltárások arról tanúskodnak, hogy eleink igen gyakran óvatosak voltak a tűzhelyek létesítésénél. Az ókori keletről valók a tűz elleni fellépés első adatai: Egyiptomban például mintegy négyezer évvel ezelőtt már előírták az oltóvödrök készenlétben tartását. Hammurabi törvénykönyvének egyik pontja pedig szigorúan büntette, ha tűzvészkor a segíteni érkezett szomszédok elloptak valamit a károsult házából.

A Római Birodalom - mint a kultúra számos területén - élen járt a tűz elleni védekezésben is, voltaképpen a mai tűzoltóság történetét a római egységeikig vezethetjük vissza. Ennek első szervezett formáját Augustus császár hívta életre, aki, rabszolgák közül 600-at kiválasztott, és ennek az osztagnak külön kötelessége volt a tűzoltás is, így létrejött Európa első, igaz, kényszerű hivatásos tűzoltósága. Később szabad emberekből állt fel 7, összesen 7000 főt számláló „örkődő zászlóalj”, amely oltotta a tüzet, és rendőrségül is szolgált. A provinciákban - így Pannóniában is - a tűzoltási feladatokat a katonai alakulatoknál a légió, a tűzoltás és az éjjeli őrség feladatát a különböző kézműves-társulatok látták el.

Az első magyar tűzvédelmi előírásként Szent István rendelkezését tartjuk számon: *Vasárnaponként mindenki köteles templomba menni, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik.* A megfelelő tűzvédelem hiányában gyakran pusztítottak sok áldozattal járó tűzvészek, emiatt drákói szigorral sújtották a gyújtogatókat. A XV – XVII. században a törvények már nemcsak a gyújtogatót, hanem azt a személyt is, aki csak fenyegetőzött vele, sújtották halálbüntetéssel.

Az első igazán jól szervezett erők a XVII. században, a diák-tűzoltóságok alakulásával jelentek meg, melyek közül a debreceni és a sárospataki emelkedett ki. A felső éves fiatalemberek kezdetben a kollégium tűzbiztonságára vigyáztak, később azonban a városban keletkezett tüzek oltásánál is nagyon komoly szerepet töltek be. II. József 1788-ban olyan országos tűzoltalmi intézkedést adott ki, amely négy csoportba osztotta a feladatokat: az első részt ma megelőző tűzvédelemnek nevezzük, a második csoport a tűzjelzés, riasztás intézkedéseit tartalmazta, a harmadik rész az oltáshoz adott utasításokat, a negyedik rész pedig a mai megelőző tűzrendészetnek felelt meg.

A XIX. század első felében Magyarországon ugrásszerűen megnőtt a városi tüzesetek száma. A korszakban szinte nem is volt olyan magyar város, amely ne szenvedett volna egy-egy nagy városégéstől. Kisebb tüzesetek gyakorlatilag mindennaposak voltak. Ebben az időben a tűzoltás a céhek, kézműves szervezetek és a lakosság közös feladata volt. A beszállásolt katonaságot a XIX. század eleje óta törvény kötelezte, hogy az oltásra kivonuljanak. Sokszor az ő megfeszített munkájuk fékezte meg végül a lángokat, nem utolsósorban azért, mert a tűzoltás (főleg ilyen méretű tüzeknél) csak a helyzetet áttekinteni képes parancsnokok irányító-összehangoló tevékenysége nyomán lehetett eredményes.

A jelentős technikai fejlődéshez, a hatékonyabb, bonyolultabb, drágább tűzoltógépek tartásához és kezeléséhez azonban főfoglalkozású, hivatásos alakulatokra volt szükség. E törekvés hazai felkarolója az önkéntes tűzoltó egyesületek létrejöttét is szorgalmazó Széchenyi Ödön volt. Tevékenységének köszönhetően 1870. február 1-jén Pesten 12 fővel megkezdte működését a hivatásos tűzoltóság. Magyarországon és egyben Európában az első önkéntes tűzoltó-egységet Aradon hozták létre, a Soproni Tűzoltó- és Tornaegylet 1866-ban, a Pesti Tűzoltó-egylet 1870-ben adta első szolgálatát, és ők már sokkal hatékonyabban működtek, mint a céhek tűzoltásra kötelezett tagjai, ezért jelentős anyagi támogatásban részesültek. Az első magán (létesítményi) tűzoltóság az Óbudai Hajógyár 1855-ben felállított tűzőrsége volt.

A XX. század elején az ipari fejlődés kikényszerítette a tűzvédelem további fejlődését is. Fejlesztették a tűzoltótechnikát, fizetett, hivatásos tűzoltóságokat hoztak létre, a korábban alakult tűzoltószövetségeknek pedig fontos szerep jutott a működtetés és szabályozás területén. Az I. világháború mindenütt megakasztotta a tűzrendészet fejlődését, különösen a hivatásos tűzoltói legénységből vonultak be sokan katonai szolgálatra. A háború után lassult a fejlődés.

1930-ban Magyarország 54 vidéki városából 26-ban még nem volt hivatásos tűzoltóság, 1300 községben pedig semmiféle tűzoltóosztály sem létezett. Az 1936. évi X. törvénycikk a tűzrendészet fejlesztéséről fontos előrelépéseket tartalmazott: átfogóan szabályozta a tűzvédelmet, a tűzoltóságok jogait, kötelezettségeit, szervezeti, felügyeleti rendszerét. A törvény minden várost hivatásos tűzoltóság felállítására kötelezett. A növekvő háborús veszély miatt felgyorsult a hivatásos tűzoltóságok felállítása, de ezeknek a testületeknek már a légoltalmi hálózat, társadalmi, lakóházi önkéntesek oktatása, irányítása is a feladatuk volt.

A második világháború után az állam megszüntette a különböző tűzoltó szolgálati rendszereket, így az önkéntes tűzoltó testületeket, a még fennmaradt további tűzoltó testületeket, és a Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget, viszont elrendelte az egységes Magyar Tűzoltóság megszervezését, és hogy minden községnek tűzoltóságot kell fenntartania. Létrehozták az Országos Tűzoltó Főparancsnokságot. Mindemelllett a legapróbb részletekig szabályozták a tűzoltósági és tűzrendészeti feladatokat. 1948-ban létrejött a BM Országos Tűzoltó Főparancsnokság, amely később BM Tűzoltóság Országos Parancsnokság nevet kapta, irányításával működtek a megyei tűzoltó-parancsnokságok, azok irányításával pedig a járási-, később a városi hivatásos állami tűzoltó-parancsnokságok.

A stratégiaileg különösen fontos, illetve veszélyes létesítmények védelmére üzemi tűzoltóságokat állítottak fel, melyek szintén állami tűzoltóságok voltak. A hivatásos tűzoltóságoktól távol levő településeken önkéntes tűzoltóságok alakultak. 1974-től a tűzoltóság megyei és helyi egységeit a tanácsok irányítása alá helyezték. 1976-tól bevezették a 24/48 órás szolgálati rendet. A rendszerváltást követően a tűzoltás és műszaki mentés feladata az önkormányzatok hatáskörébe, illetve a tűzvédelmi hatósági jogkör a tűzoltó parancsnokság székhelyének önkormányzati jegyzőjéhez került.

2000-től az állami tűzoltóság és a polgári védelem országos és megyei szervezeteinek összevonásával megalakult a katasztrófavédelem, amely 2012. január 1-től integrált, állami feladatként látja el Magyarország tűzvédelmét.